

Yttrande över klimaträtsutredningens delbetänkande ”En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framti- den” SOU 2021:21

Ert dnr M2021/00830

Sammanfattning

Länstyrelsen i Hallands län instämmer i förslaget att miljöbalken även bör omfatta klimat. Länstyrelsen anser dock att förslaget om hushållningsprincipen, innehållet i en miljökonsekvensbeskrivning och avvägningsregeln innebär att tillståndsprövningen blir mer omfattande och komplex. För att förändringarna i miljöbalken ska få en positiv effekt på klimatet, krävs resurser och kompetens hos prövningsmyndigheterna och länstyrelsen välkomnar därför förslaget om ökande vägledning från Naturvårdsverket. Dessutom bör regeringen beakta hur jordbruket och livsmedelsproduktionen kommer att påverkas av de föreslagna förändringarna.

Länstyrelsen ser en risk i att ett allt för tydligt utpekad fokus på klimatfrågan innebär att andra viktiga aspekter, till exempel biologisk mångfald, oavsiktligt prioriteras ner.

Delbetänkandet

Klimaträtsutredningen har överlämnat betänkandet "En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden", SOU 2021:21 till regeringen och fortsätter arbetet med ett slutbetänkande som ska redovisas senast den 15 maj 2022. Utredningen redovisar hur miljöbalken kan anpassas så att den blir ett effektivt verktyg för att bidra till att Sveriges klimatmål nås. Förslagen riktar sig främst mot prövningen av miljöfarliga verksamheter och åtgärder som ger upphov till utsläpp av växthusgaser. En mindre ändring i plan- och bygglagen föreslås också.

Avsnitt 6.1.1 Förtydliga att miljöbalken omfattar klimat

I utredningens förslag (6.1.1) anges att de av riksdagen fastställda miljömålen ska ge ledning vid tillämpningen av balken för att bedöma vad en hållbar utveckling innebär. Målet om *Begränsad klimatpåverkan* ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Länstyrelsen instämmer i förslaget att klimatperspektivet ska genomsyra miljöbalken och att detta bör förtydligas i portalparagrafen 1 kap. 1 §.

2021-10-04

500-5533-2021

Länsstyrelsen anser dock att det är särskilt viktigt att utreda om de ändrade bestämmelserna får oönskade konsekvenser på livsmedelsproduktionen, vilket i konsekvensanalysen (8.2.4) också anges kräva fortsatt utredning. Eftersom jordbruksverksamheter är miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalken blir utredningens förslag tillämpliga. Visserligen har utredningen valt att för bedömning av utsläpp av växthusgaser (6.1.6) avgränsa kravet till verksamheter som omfattas av industriutsläppsdirektivet vad gäller av hur utsläpp av växthusgaser ska minimeras men vad gäller miljökonsekvensbeskrivning förefaller även jordbruk omfattas att beskriva sådana miljöeffekter som kan förväntas uppkomma till följd av verksamhetens klimatpåverkan. En mer utförlig redovisning av utsläpp av växthusgaser och hur de ska minimeras innebär ytterligare en administrativ börda för de verksamhetsutövare som träffas av bestämmelsen, särskilt som Klimatpolitiska rådet menar att lösningar för att minska eller eliminera klimatpåverkan saknas för mer än hälften av jordbrukets växthusgasutsläpp (9.1.2).

Avsnitt 6.1.3 Hushållningsprincipen

Enligt utredningen ska hushållningsprincipen i 2 kap. 5 § miljöbalken även omfatta material och *Återvunna eller förnybara råvaror och material ska användas i första hand, om det leder till minskad miljö- och klimatpåverkan.* På s 161 sägs att ” Prövningsmyndigheten behöver därför göra en bedömning i varje enskilt fall av om användning av återvunna eller förnybara råvaror och material ger ökad miljö- och klimatnytta jämfört med alternativen. En sådan bedömning kan behöva ta bred hänsyn till olika aspekter och utgå från ett livscykelperspektiv.”

Länsstyrelsen anser att denna ändring medför krav på ett omfattande underlag vid prövning av miljöfarlig verksamhet.

Avsnitt 6.1.5 Anpassning till industriutsläppsdirektivet

Länsstyrelsen anser att det är bra att utredningen föreslår lagändringar som innebär att vissa villkor som påverkar utsläpp av växthusgaser kan ställas även på de verksamheter som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS). Länsstyrelsen har dock svårt att se hur lagändring i 16 kap. 2c § och 26 kap. 9 § MB samt 1 kap 11 § industriutsläppsförordningen ska användas i praktiken.

Avsnitt 6.1.6 Klimatperspektivet i beslutsunderlagen

Länsstyrelsen anser att då kraven på innehållet i en miljökonsekvensbeskrivning ökar riskerar tillståndsprövningar att bli mer komplexa, vilket i sin tur kan medföra att tillståndsprövningar tar längre tid.

Avsnitt 6.1.7 Omprövning och tidsbegränsning

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att det krävs ökade möjligheter till omprövning och tidsbegränsning av tillstånd för att miljöbalken ska kunna bidra till att klimatmålen nås.

2021-10-04

500-5533-2021

Avsnitt 6.1.9 Avvägningsregel om klimatnytta

Utredningen förslår att utredningen får ett tilläggsdirektiv för att se över möjligheten att väga klimatnyttan mot negativ påverkan på människors hälsa och miljön genom en särskild avvägningsregel. På s 192 sägs att avvägningen inte får innebära att skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i EU åsidosätts, t.ex. vad som följer av art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet eller ramdirektivet för vatten.

Länsstyrelsen kan inte se hur den avvägningsregel som föreslås förhåller sig till påverkan på den lokala miljön och människors hälsa. Ska t.ex. en industri som har stor klimatnytta nationellt få bullra mer vid bostäder eller orsaka luktstörningar lokalt? Det finns svårigheter med den föreslagna avvägningsregeln och Länsstyrelsen håller med om att det är något som behöver utredas ytterligare.

Länsstyrelsen ser en risk i att ett allt för tydligt utpekat fokus på klimatfrågan innebär att andra viktiga aspekter, till exempel biologisk mångfald, oavsiktligt prioriteras ner.

Avsnitt 6.1.10 Uppdrag om vägledning

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om ökande vägledning från Naturvårdsverket.

Avsnitt 8.5.1 Konsekvenser för staten

I utredningen sägs att ”Förslagen om ett starkare klimatperspektiv i miljöbalken förtydligar till stor del vad som redan gäller i dag men inte tillämpas i tillräcklig utsträckning. De tillkommande krav som ställs för verksamheter som omfattas av EU ETS [EU:s utsläppshandelssystem] kräver att kunskapen och kompetensen om klimatrelaterade frågor fördjupas hos prövningsmyndigheter enligt miljöbalken genom löpande fortbildning av prövningsmyndigheternas personal.”

Länsstyrelsen håller med om att det kommer att krävas utbildning och vägledning av den personal som arbetar med tillståndsprövning enligt miljöbalken, eftersom krav på underlaget kommer att öka och prövningen antagligen blir mer komplex och ska väga in fler frågor än tidigare.

I ärendet har landshövding Brittis Benzler varit beslutande och miljöhandläggare Anna-Lena Olsson föredragande. I ärendet har även miljövårdsdirektör Per Leander, lantbruksdirektör Kristin Ovik och miljöhandläggare Anna Helsing Abrahamsson medverkat.

Brittis Benzler

Anna-Lena Olsson

Detta yttrande har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

LÄNSSTYRELSEN

Yttrande

4(4)

2021-10-04

500-5533-2021

Kopia

m.klimatenheten@regeringskansliet.se

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.